

Sygn. akt I C 561/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 czerwca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Izabela Fountoukidis

Protokolant: Dominika Krochmal

po rozpoznaniu w dniu 15 czerwca 2022 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. M., E. M.

przeciwko (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

I. zasądza od strony pozwanej (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powodów M. M. oraz E. M. łącznie (do ich niepodzielnej ręki) kwotę 166.335,92 zł (sto sześćdziesiąt sześć tysięcy trzysta trzydzieści pięć złotych dziewięćdziesiąt dwa grosze) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 16 czerwca 2022 r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałej części oddala powództwo;

III. zastrzega, że strona pozwana (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. korzystając z prawa zatrzymania świadczenia jest uprawniona do wstrzymania się ze spełnieniem świadczenia zasądzonego w pkt I niniejszego wyroku do chwili zaoferowania przez powodów M. M. oraz E. M. na rzecz (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. zwrotu świadczenia otrzymanego od banku w wykonaniu umowy kredytu w wysokości 370.000 zł (trzysta siedemdziesiąt tysięcy złotych);

IV. zasądza od strony pozwanej (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powodów M. M. oraz E. M. kwoty po 3.208,50 zł (trzy tysiące dwieście osiem złotych pięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego liczonymi od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt I C 561/21

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 22 czerwca 2022 r.

Powodowie M. M. i E. M. w pozwie skierowanym przeciwko (...) Bank (...) S.A. w W. wnieśli o zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów łącznie (do niepodzielnej ręki) kwoty 166.335,92 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 23 stycznia 2021 r. do dnia zapłaty. Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanej łącznie

na rzecz powodów kosztów procesu wraz z należnymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenie liczone od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że w dniu 15 kwietnia 2008r. powodowie oraz M. K. (1) i M. K. (2), działając jako kredytobiorcy, zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanej (...) Bank S.A. umowę kredytu na kwotę 370.000 zł waloryzowanego kursem (...). Zdaniem powodów postanowienia zawarte w § 2 ust. 1, § 2 ust. 2-3, § 4 ust. 1a, § 9 ust. 2 przedmiotowej umowy dotyczące m.in. indeksacji są abuzywne. Powodowie podnieśli, że postanowienia dotyczące indeksacji zawarte w umowie nie były z nimi indywidualnie negocjowane i zostały zamieszczone we wzorcu umownym. Zdaniem powodów postanowienia dotyczące indeksacji zostały choć określają świadczenia główne to są sformułowane niejednoznacznie ponieważ kursy walut są ustalane przez pozwaną w sposób całkowicie dowolny. Powodowie zarzucili także, że sposób kształtowania przez umowę praw i obowiązków stron był sprzeczny z dobrymi obyczajami i w sposób rażąco naruszał interesy powodów jako konsumentów ponieważ naruszał zasadę równowagi kontraktowej stron. Powodowie podnieśli, że bank zagwarantował sobie prawo do jednostronnego kształtowania treści stosunku prawnego bez wskazania jakichkolwiek obiektywnych i możliwych do zweryfikowania wytycznych w zakresie kształtowania kursów wymiany walut. W zakresie ryzyka kursowego sprzeczny z dobrymi obyczajami był brak poinformowania przez bank konsumentów o możliwych wahaniami kursu (...). Według powodów skutkiem stwierdzenia abuzywności kwestionowanych postanowień umowy jest nieważność umowy kredytu w całości. Powodowie wskazali, że w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 16 listopada 2020r. spłacili na rzecz pozwanej kwotę: 425.117,72 zł. Powodowie zastrzegli, że w przypadku przyjęcia nieważności umowy kwota dochodzona pozwem kwota stanowi tylko część należnego im roszczenia.

Strona pozwana (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. w piśmie z 7 lipca 2021 r. wniosła o oddalenie powództwa w całości. Pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia o zwrot nadpłaty jako powstałego przed więcej niż 10 laty przed wniesieniem pozwu. Na wypadek unieważnienia umowy pozwana podniosła ewentualny zarzut potrącenia wierzytelności powoda o zapłatę z wzajemną wierzytelnością pozwanej stanowiącej kwotę 482.224,27 zł (na skutek oczywistej omyłki wpisano 382.224,27 zł), na którą składa się kapitał: 370.000 + wynagrodzenie za korzystanie z kapitału: 112.224,27. W przypadku nieuwzględnienia zarzutu potrącenia pozwana podniosła ewentualny zarzut zatrzymania kwoty 482.224,27 zł (na skutek oczywistej omyłki wpisano 382.224,27 zł), na którą składa się kapitał: 370.000 + wynagrodzenie za korzystanie z kapitału: 112.224,27. Strona pozwana wskazała, że zawarta między stronami umowa kredytu stanowi ważne i skuteczne zobowiązanie i brak jest podstaw do stwierdzenia jej nieważności z mocy prawa na podstawie art. 353¹ k.c. czy art. 69 p.b. Zdaniem pozwanej należy wyraźnie rozróżnić walutę zobowiązań wynikających z zawarcia umowy (tj. walutę kredytu) od waluty spełnienia świadczenia (wyплаты kredytu). Strony umowy mogą się umówić, że waluta wykonania zobowiązania będzie inna niż waluta samego zobowiązania i taka konstrukcja umowy nie jest sprzeczna z naturą zobowiązania. Pozwany Bank zaznaczył, że klauzula ryzyka kursowego i klauzula kursowa to odrębne postanowienia, które powinny podlegać odrębnej ocenie z punktu widzenia abuzywności. Klauzula ryzyka kursowego przewidująca sam mechanizm indeksacji kredytu i wyrażenie zadłużenia w walucie (...) nie podlega ocenie z punktu widzenia abuzywności, ponieważ określa główny przedmiot świadczeń stron i została sformułowana w sposób jednoznaczny. Klauzula kursowa odsyłająca do tabel kursowych Banku również nie jest abuzywna. Określanie pierwotnej wysokości zadłużenia kredytobiorców oraz wysokości rat kapitałowo – odsetkowych kredytobiorców w walucie (...) poprzez odesłanie do bankowych tabel kursowych w dacie zawarcia umowy kredytu stanowiło powszechną praktykę rynkową. Brak było jednocześnie wówczas przepisu prawa obligującego Bank do precyzyjnego określania w treści umów kredytowych zasad ustalania tabel kursowych. Pozwana podniosła, że postanowienia umowy dotyczące indeksacji były jednoznaczne w swej treści, nie pozostawiając żadnych wątpliwości co do sposobu indeksacji. Ponadto postanowienia te jako określające świadczenia główne stron i jednoznaczne w swej treści nie mogą być przedmiotem badania pod kątem abuzywności. Pozwana podkreśliła także, że zawarcie umowy indeksowanej kursem (...) było dla powodów korzystniejsze niż zaciągnięcie takiego zobowiązania w PLN z uwzględnieniem oprocentowania kredytów złotych i powodowie sami wybrali kredyt indeksowany do waluty obcej. W ocenie pozwanego Banku ewentualna eliminacja klauzuli indeksacyjnej z umowy znosiłaby nie tylko sam mechanizm indeksacji, ale również unicestwiłaby ryzyko kursowe, które jest bezpośrednio związane z indeksacją kredytu i stanowi główny przedmiot zawartej przez strony umowy. Utrzymanie umowy w mocy pomimo

wyeliminowania tego ryzyka całkowicie zniekształcałoby pierwotną wolę stron, co każe przyjąć, że nie jest to prawnie możliwe, a umowa podlegałaby unieważnieniu. Dodatkowo wskaźnik LIBOR jest w sposób prawny oraz funkcjonalny powiązany z całym mechanizmem indeksacji. Bez powiązania kredytu z walutą (...) oparcie oprocentowania o wskaźnik (...) byłoby prawnie niemożliwe. Z kolei po ewentualnej eliminacji klauzuli kursowej istnieje możliwość wykonywania umowy kredytu. Nawet gdyby przyjąć, że po usunięciu klauzuli kursowej nie da się ustalić kursu (...) na potrzeby ustalenia wysokości rat kredytu, to możliwe jest spłacanie rat kredytu bezpośrednio w walucie (...). W sytuacji uznania przez Sąd, że po wyeliminowaniu klauzuli kursowej umowa nie może obowiązywać, istnieje możliwość utrzymania jej w mocy dzięki zastąpieniu postanowień abuzywnych dyspozytywnym przepisem art. 358 § 2 k.c., co przekładałoby się na zastąpienie kursów (...) określanych w tabelach kursowych Banku kursami średnim waluty (...) publikowanymi przez NBP i dokonanie odpowiednich przeliczeń w oparciu o średni kurs NBP obowiązujący w dniu dokonania danej operacji finansowej.

Bezspornym jest, iż strona pozwana jest następcą prawnym (...) Banku S.A. z siedzibą w W..

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 15 kwietnia 2008 r. powodowie M. M. i E. M. oraz M. K. (1) i M. K. (2) zawarli z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w W. Umowę kredytu na cele mieszkaniowe (...) Nr (...). W umowie postanowiono m.in., że:

Bank udziela kredytobiorcy kredytu w kwocie 370.000 zł denominowanego (waloryzowanego) w walucie (...) na okres 240 miesięcy od dnia 15 kwietnia 2008 r. do dnia 18 kwietnia 2028 r. (§ 2 ust. 1);

kwota kredytu denominowanego (waloryzowanego) w (...) lub transzy kredytu zostanie określona według kursu kupna dewiz dla wyżej wymienionej waluty zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu wykorzystania kredytu lub transzy kredytu (§ 2 ust. 2);

kredyt przeznaczony jest na cel dokończenia budowy domu jednorodzinnego w B., działka nr (...) (§ 3 ust. 1);

uruchomienie kredytu nastąpi w 2 transzach (§ 4 ust. 1);

każda transza kredytu wykorzystywana jest w złotych przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości transzy według kursu kupna dewiz dla (...) zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązująca w Banku w dniu wykorzystania transzy (§ 4 ust. 1a);

oprocentowanie kredytu w całym okresie kredytowania jest zmienne i stanowi sumę zmiennej stawki odniesienia oraz stałej marży Banku w wysokości 2,05 punktów procentowych z zastrzeżeniem zmiany marży Banku na podstawie § 11a umowy (§ 8 ust. 1);

w dniu zawarcia umowy oprocentowanie kredytu wynosi 4,94 % w stosunku rocznym i jest równe stawce odniesienia, którą jest stawka rynku pieniężnego LIBOR 3-miesięczny, z zaokrągleniem do dwóch miejsc po przecinku z ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego miesiąc zawarcia umowy publikowana na stronie serwisu (...) lub też na jakimkolwiek ekranie zastępczym, powiększonej o marżę Banku (§ 8 ust. 2);

po okresie wykorzystania kredytu kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty kredytu wraz z odsetkami w 236 ratach miesięcznych w dniu 15 każdego miesiąca, począwszy od 15 września 2008r. Wysokość rat kapitałowo – odsetkowych określana jest w (...).

Spłata rat kapitałowo – odsetkowych dokonywana jest w złotych po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo – odsetkowych według kursu sprzedaży dewiz dla (...) zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu spłaty, a tym samym zmiana wysokości w/w kursu waluty ma wpływ na ostateczną wysokość spłaconego przez kredytobiorcę kredytu (§ 9 ust. 2);

miesięczne raty kapitałowo – odsetkowe ustalone są w równej wysokości (§ 9 ust. 3);

w okresie wykorzystania/karencji kredytu kredytobiorca spłaca należne Bankowi odsetki (§ 9 ust. 4);

spłata odsetek następować będzie w każdym miesiącu okresu wykorzystania kredytu w dniu 15 każdego miesiąca. Wysokość należnych odsetek określana jest w (...). Spłata należnych odsetek dokonywana jest w złotych po uprzednim przeliczeniu należnych odsetek według kursu sprzedaży dewiz dla (...) zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu spłaty (§ 9 ust. 6);

prawne zabezpieczenie spłaty udzielonego kredytu, odsetek, a także innych związanych z kredytem należności stanowi: 1) hipoteka kaucyjna do kwoty 740.000 zł zabezpieczająca kapitał, odsetki i inne koszty Banku, ustanowiona na nieruchomości w B. nr 171/2; 2) cesja na rzecz Banku praw z umowy ubezpieczenia domu jednorodzinnego od ognia i innych zdarzeń losowych (§ 10 ust. 1);

w związku z zaciągnięciem kredytu denominowanego (waloryzowanego) w walucie wymiennej kredytobiorca oświadcza, że został poinformowany przez Bank o ryzyku związanym ze zmianą kursów walut oraz rozumie wynikające z tego konsekwencje (§ 11 ust. 4);

kredytobiorca akceptuje zasady funkcjonowania kredytu denominowanego (waloryzowanego) w walucie wymiennej, w szczególności zasady dotyczące określenia kwoty kredytu w walucie wskazane w § 2 umowy, sposobu uruchomienia i wykorzystania kredytu określone w § 4 umowy oraz warunków jego spłaty określone w § 9 umowy (§ 11 ust. 5);

Dowód: umowa kredytu na cele mieszkaniowe (...) Nr (...) z dnia 15.04.2008r., k. 47-48

Do umowy znajdowały zastosowanie Ogólne warunki kredytowania w zakresie udzielania kredytów na cele mieszkaniowe oraz kredytów i pożyczek hipotecznych w (...) Banku S.A., w których uregulowano m.in. sposób przekształcania, na wniosek kredytobiorcy, kredytu złotowego na kredyt denominowany, kredytu denominowanego na kredyt złotowy oraz zmiany rodzaju waluty wymiennej kredytu przy dokonaniu odpowiednich przeliczeń według kursów dewiz zgodnie z obowiązującą w Banku (...) kursów” (§ 16 Regulaminu). Regulamin nie zawierał definicji „Tabeli kursów”, nie określał również sposobu kształtowania wskazanych w niej kursów dewiz.

Dowód: Ogólne warunki kredytowania w zakresie udzielania kredytów na cele mieszkaniowe oraz kredytów i pożyczek hipotecznych w (...) Banku S.A., k. 115-117

Pozwana wypłaciła powodom kwotę kredytu w dwóch transzach, tj. 277.500 zł i 92.500 zł, łącznie 370.000 zł.

M. M. i E. M. w okresie od 15 maja 2008 r. do 16 listopada 2020 r. tytułem spłaty kredytu i odsetek uścili na rzecz pozwanej kwotę 425.348,26 zł. M. K. (1) i M. K. (2) nie dokonali wpłaty na rzecz strony pozwanej żadnej kwoty; spłat rat kredytu dokonywali wyłącznie M. M. i E. M. z ich majątku wspólnego.

Dowód: zaświadczenie pozwanej z dnia 1.12.2020r., k. 53-56; oświadczenie z dnia 5.01.2021r., k. 57; zeznania powoda - protokół z dnia 15.06.2022r., k. 210v-211; zeznania powódki - protokół z dnia 15.06.2022r., k. 211-211v

Pismem z dnia 5 stycznia 2021 r. powodowie wezwali pozwaną do zapłaty kwoty 425.117,72 zł powołując się na nieważność umowy kredytu wynikającą z umieszczenia w niej postanowień abuzywnych oraz sprzeczności tych postanowień z zasadą oznaczoności świadczenia (art. 353¹ k.c.) oraz art. 69 prawa bankowego. Pozwana odmówiła zapłaty.

Dowód: pismo powodów z dnia 5.01.2021r., k. 49-50, pismo pozwanej z dnia 26.01.2021r., k. 51-52

Powodowie zdecydowali się na kredyt ponieważ potrzebowali środków na budowę domu jednorodzinnego. Powodowie udali się do pośrednika kredytowego (...), gdzie pracownik poinformował ich, że wszyscy teraz biorą kredyty walutowe. Zaproponowano wówczas powodom kredyt w walucie (...). Kredyt w walucie obcej był przedstawiany powodom jako bardzo korzystny, a waluta (...) jako waluta bezpieczna, o stabilnym kursie. Powodowie zostali umówieni do banku

wyłącznie na podpisanie umowy kredytu. Powodom przedstawiono gotową umowę do jej podpisania. Powodom przed podpisaniem umowy nie wyjaśniono zapisów umownych dotyczących indeksacji, w tym dotyczącymi tabel kursowych i sposobu ich ustalania. Nie poinformowano powodów o ryzyku kursowym, możliwych nieograniczonych wahaniami kursu (...), nie pokazano im symulacji dotyczących wzrostu wysokości rat i salda kredytu na skutek wahań kursów (...), nie zapoznano ich z kursem (...) na przestrzeni okresu kilku poprzednich lat. Powodowie mieli świadomość, że kurs (...) może się zmieniać, ale nie mieli wiedzy, że może się to odbywać w tak dużej skali, w niczym nieograniczonym zakresie.

Dowód: zeznania powoda- protokół z dnia 15.06.2022r., k. 210v-211; zeznania powódki- protokół z dnia 15.06.2022r., k. 211-211v

Umowa kredytu zawarta z powodami nie była z nimi indywidualnie negocjowana, nie zawiera ona żadnych indywidualnie wynegocjowanych zapisów. Pracownicy banku nie informowali klientów w jaki sposób są ustalane kursy walut objęte tabelą. Bank nie odnosił korzyści w przypadku wzrostu kursu franka, ale też nie ponosił strat w wypadku spadku kursu waluty. Z punktu widzenia zarządzenia ryzykiem nie było różnicy między kredytem w walucie obcej a kredytem indeksowanym. Algorytm przeliczeniowy tabeli kursu opierał się na instrukcjach wewnętrznych i nie był zapisywany w umowach kredytowych.

Dowód: częściowo zeznania świadka A. K. protokół rozprawy z dnia 19.01.2022r., k. 203-203v; zeznania świadka K. D. (1) - protokół z dnia 19.01.2022r., k. 202v-203

Pełnomocnik powodów adwokat M. K. (3) nie posiada umocowania do odbierania w imieniu powodów oświadczeń materialnoprawnych. Pełnomocnik powodów posiada natomiast umocowanie do odbioru korespondencji w imieniu powodów z (...) Bank (...) S.A.

Dowód: pełnomocnictwo z dnia 4.01.2021r., k. 34.

Pełnomocnik pozwanej r.pr. P. L. posiada umocowanie do składania w imieniu pozwanej wszelkich oświadczeń materialnoprawnych i to równoległe z oświadczeniami procesowymi, bądź też odrębnie poza toczącym się postępowaniem sądowym lub administracyjnym.

Dowód: pełnomocnictwo z dnia 6.11.2020r., k. 110a

Powyższy stan faktyczny ustalił Sąd na podstawie przedłożonych do akt sprawy dokumentów prywatnych i urzędowych, których wiarygodność i moc dowodowa nie budziła wątpliwości Sądu i nie została zakwestionowana przez żadną ze stron.

Sąd ustalił stan faktyczny sprawy na podstawie zeznań świadków K. D. (1) i częściowo A. K., w opisanym powyżej zakresie. Sąd nie dał wiary zeznaniom świadka A. K. w części w jakiej odnosiła się do kwestii rzekomo otrzymanych przez powodów pouczeń i informacji. Podkreślić należy, iż świadek nie uczestniczyła w procesie obsługi powodów, posiadała jedynie teoretyczną wiedzę dotyczącą tego, jak powinni zachowywać się pracownicy Banku i pośrednicy w procesie obsługi kredytobiorców. Opis ten różnił się zdecydowanie od wiarygodnego opisu faktycznego procesu obsługi, jaki przedstawili w swych zeznaniach powodowie. Zeznali oni przekonująco, iż nie otrzymali pouczeń ani wyczerpujących informacji dotyczących między innymi sposobu ustalania kursów walut oraz dotyczących ryzyka kursowego.

Sąd oparł się na zeznaniach powoda i powódki, które uznał za wiarygodne, gdyż były one spójne, logiczne i przekonujące. Na podstawie tychże zeznań Sąd ustalił okoliczności zawarcia umowy kredytu, w tym dotyczące zakresu przekazanych powodom informacji i pouczeń. W ocenie Sądu za wiarygodne uznać należało zeznania powodów odnośnie braku otrzymania stosownych pouczeń i symulacji, pomimo podpisania przez powodów oświadczenia dotyczącego poinformowania powodów o ryzyku kursowym. Należy wskazać, że całość procesu poprzedzającego podpisanie umowy obsługiwana była przez pośrednika kredytowego, który nie tylko nie okazał

powodom żadnych tabel i symulacji, ale co więcej - zapewniał ich, że wybór przedmiotowej umowy jest dla nich korzystny, zaś waluta (...) cechuje się wysoką stabilnością. Powodowie niewątpliwie mieli świadomość tego, że kursy waluty ulegają zmianie i w związku z tym zmianie może ulec wysokość ich zobowiązania. Jest to tak obecnie jak i była w czasie podpisywania umowy kredytu - wiedza powszechna. Nie mieli jednak wiedzy, iż ryzyko kursowe jest nieograniczone, a także wiedzy odnośnie tego w jaki sposób wzrost kursu (...) będzie mieć wpływ na wysokość rat kredytu jak i salda kredytu.

Sąd pominął dowód z opinii biegłego, gdyż dowód ten wobec uwzględnienia twierdzeń odnośnie nieważności umowy kredytu był nieistotny do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy (art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c.)

Sąd zważył co następuje.

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części.

Należy podnieść, że zawarta przez strony umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia umowne kształtujące mechanizm indeksacji świadczeń stron z tytułu umowy według miernika, jakim są kursy waluty obcej – (...). W związku z tym, że umowa kredytu nie może istnieć bez tych postanowień, należy ją uznać za nieważną, a wszelkie świadczenia, jakie powodowie spełnili na rzecz pozwanego Banku tytułem jej wykonania, powinny im zostać zwrócone jako świadczenia nienależne.

1. Zarzut nieważności umowy z uwagi na jej sprzeczność z art. 69 ustawy prawo bankowe oraz zasadą oznaczoności świadczenia- art. 353¹ k.c.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

Powodowie zakwestionowali zgodność postanowień umowy kształtujących mechanizm indeksacji świadczeń stron według kursu waluty (...) z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe. Zgodnie z powołanym przepisem przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Powódka uważa, że zawarta przez nią umowa kredytu jest sprzeczna z cytowanym wyżej przepisem z uwagi na brak określenia kwoty kredytu.

Umowa kredytu zawarta przez strony stanowiła specyficzny podtyp umowy kredytu – umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej, w tym wypadku – franka szwajcarskiego. Kwota kredytu została wskazana w umowie jako kwota w walucie złoty polski. Indeksacja kredytu do waluty obcej polegała na tym, że:

kwota kredytu wypłacona powodom w walucie złoty polski podlegała przeliczeniu na kwotę w walucie (...) według kursu kupna waluty (...);

wysokość rat kredytu wyrażona była w walucie (...);

oprocentowanie kredytu wyliczane było od salda kredytu wyrażonego w walucie (...) w oparciu o stawkę rynku pieniężnego LIBOR 3M (...),

powodowie mieli spłacać raty kredytu w walucie złoty polski po uprzednim przeliczeniu według kursu sprzedaży waluty (...).

W ocenie Sądu umowa kredytu zawarta przez strony zawierała wszystkie konieczne elementy określone w art. 69 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe. Kwota kredytu została wyraźnie oznaczona w § 2 ust. 1 umowy i nie różniła się ona od kwoty rzeczywiście wypłaconej powodom. Natomiast to, że kwota w złotych polskich, którą powodowie muszą

zwrócić do Banku tytułem spłaty rat kapitałowych jest wyższa od kwoty faktycznie wypłaconego im kredytu wynika z zastosowanego w umowie mechanizmu waloryzacji kwoty kredytu do waluty (...). Zastosowanie takiego mechanizmu w dacie zawierania umowy było możliwe na gruncie zasady swobody umów wyrażonej w art. 353¹ k.c. i zastosowania instytucji umownej waloryzacji z art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości.

Podkreślenia wymaga przy tym, że ustawodawca już po zawarciu przez strony spornej umowy kredytu wprowadził do ustawy Prawo bankowe przepisy odnoszące się do kredytów indeksowanych do waluty obcej i kredytów denominowany w walucie obcej. Powołując się na założenie racjonalności ustawodawcy należy stwierdzić, że nie wprowadzałby on do porządku prawnego zasad regulujących warunki umów, które ze względu na swoją konstrukcję byłyby nieważne z mocy samego prawa. Nadto pogląd o dopuszczalności umowy kredytu indeksowanego przed omówioną powyżej nowelizacją ustawy Prawo bankowe należy uznać za ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, LEX nr 2626330 i powołane tam wcześniejsze orzecznictwo). Konstrukcja umowy kredytu indeksowanego do waluty (...) zawartej przez strony niniejszego postępowania jest zaś w swojej istocie zbieżna z konstrukcją określoną w powyższych przepisach.

Podsumowując zdaniem Sądu umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej zawarta między stronami spełnia wymagania art. 69 ustawy – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia). Określone były strony umowy, kwota i waluta kredytu (podana w złotych), cel, na jaki został udzielony, zasady i termin jego spłaty, wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma stałej marża i zmiennej stopy bazowej). Prawdopodobnie tej nie zmienia postanowienie, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej, gdyż od początku znana była kwota kredytu w złotych. Z art. 353¹ k.c. wynika, że strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Sam mechanizm indeksacji, a także związana z nim zasada oprocentowania, nie jest sprzeczna z naturą stosunku. Gdyby tak było, kredyty indeksowane nie zostałyby wskazane w przepisach jako jeden z rodzajów umów kredytowych.

2. Zarzut nieważności umowy z uwagi na zastosowanie w niej niedozwolonych klauzul umownych – art. 385¹ k.c.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne); nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny (art. 385² k.c.). Przytoczone przepisy zostały wprowadzone do Kodeksu cywilnego jako implementacja Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Powodowie dopatrują się abuzywności kwestionowanych postanowień umowy w odniesieniu do dwóch aspektów – po pierwsze z uwagi na to, że kursy waluty (...), po których przeliczane były zobowiązania z tytułu umowy, mogły być ustalane przez Bank w sposób arbitralny i według nieznanymi powodom kryteriów, po drugie z uwagi na niedoinformowanie powodów o ryzyku kursowym i nierównomierne obciążenia strony umowy tym ryzykiem.

Aby ocenić czy kwestionowane przez powodów postanowienia umowy są postanowieniami niedozwolonymi należy w pierwszej kolejności ustalić, czy powodom przysługiwał status konsumentów. Jak wskazuje art. 22¹ k.c., za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Powodowie zawarli umowę kredytu jako osoby prywatne, w celu budowy domu jednorodzinnego. Kredyt został więc zaciągnięty przez powodów na cele mieszkaniowe. W odniesieniu do spornej umowy powodowie bez wątplenia posiadali status konsumenta.

Następnie należy rozważyć, czy kwestionowane postanowienia umowy nie zostały indywidualnie uzgodnione między stronami. Jak wynika z ustaleń stanu faktycznego umowa zawarta z powodami została sporządzona na wzorcu Banku, została przedstawiona powodom do podpisu jako gotowy dokument i nie była indywidualnie negocjowana z powodami. Z artykułu 3 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich wynika, że warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Jak już wskazano powyżej treść umowy została jednostronnie narzucona powodom przez Bank, podpisana umowa stanowiła umowę standardową, zaś żadne z jej postanowień umownych nie były indywidualnie negocjowane.

Następnie należy ustalić, czy kwestionowane zapisy umowy dotyczą głównych świadczeń stron. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 listopada 2012 wydanym w sprawie prowadzonej pod sygn. akt I CSK 49/12 (OSNC 2013/6/76) wyraził pogląd, że: „Zasięg pojęcia głównych świadczeń stron, którym ustawodawca posłużył się w art. 385¹ § 1 k.c., może budzić kontrowersje, tym bardziej że nie ma tu przesądzającego znaczenia to, czy wspomniane świadczenia należą do essentialiae negotii. Z tej przyczyny zasięg odnośnego pojęcia musi być zawsze ustalany in casu, z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy”. Powyższy pogląd jest zbieżny ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej - według (...) ocena czy dany warunek dotyczy głównego świadczenia umowy powinna zostać dokonana obiektywnie i na gruncie konkretnej umowy na płaszczyźnie prawnej i ekonomicznej, z uwzględnieniem struktury umowy (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie K., sygn. C-26/13, (...) -282). T.. Sąd w pełni podziela przytoczone wyżej stanowiska Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, przychylając się do twierdzenia, że zakres pojęcia „postanowienia określające główne świadczenia stron” z art. 385¹ § 1 k.c. nie jest zbieżny z zakresem pojęcia „essentialiae negotii umowy” i na gruncie konkretnej umowy możliwe jest uznanie postanowień niebędących jej essentialiae negotii za „postanowienia określające główne świadczenia stron”.

Z kolei w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D., J. D. v Raiffeisen Bank (...), Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wprost wypowiedział się na temat oceny zapisów umowy kształtujących mechanizm waloryzacji kwoty kredytu według kursu waluty obcej jako postanowień kształtujących główne świadczenia stron: 44. (...) w okolicznościach w postępowaniu głównym – gdy z informacji dostarczonych przez sąd odsyłający, opisanych w pkt 35 i 36 niniejszego wyroku wydaje się wynikać, że unieważnienie klauzul zakwestionowanych przez kredytobiorców doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również – pośrednio – do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty. Tymczasem Trybunał orzekł już, że klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, takiej jak ta w postępowaniu głównym, w związku z czym obiektywna możliwość utrzymania obowiązywania przedmiotowej umowy kredytu wydaje się w tych okolicznościach niepewna (zob. podobnie wyrok z dnia 14 marca 2019 r., D., C 118/17, EU:C:2019:207, pkt 48, 52 i przytoczone tam orzecznictwo). Powyższe zagadnienie było rozpatrywane również przez Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, wprost wskazał, że klauzula indeksacyjna w umowie kredytu określa wysokość głównego świadczenia kredytobiorcy.

W ocenie Sądu kwestionowane przez powodów klauzule umowne określają główne świadczenia stron. Mechanizm waloryzacji świadczeń z umowy kredytu do waluty obcej wpływa na wysokość rat kredytu w złotych polskich spłacanych przez powodów. Po pierwsze, poprzez przeliczenie kwoty kredytu wypłaconej powodom w walucie złoty

polski na walutę (...) po kursie kupna dochodzi do ustalenia salda kredytu w walucie (...), jakie ma zostać przez powodów spłacone, stanowiącego podstawę do ustalenia wysokości poszczególnych rat kapitałowych w walucie (...). Po drugie, poprzez przeliczanie kwoty poszczególnych rat wyrażonych w (...) na walutę złoty polski po kursie sprzedaży dochodzi do ustalenia wysokości rat spłacanych ostatecznie przez powodów w walucie złoty polski. Nie można przy tym pominąć, że zastosowanie mechanizmu indeksacji kredytu do waluty obcej pozwala na ustalenie oprocentowania kredytu w odniesieniu do stawki referencyjnej adekwatnej do tej waluty – w przypadku przedmiotowej umowy stawką tą jest LIBOR 3M (...). Kwota odsetek jest przy tym określana w walucie (...). Mechanizm waloryzacji kredytu do waluty obcej kształtuje więc w sposób bezpośredni zasady, według których powodowie spełniają swoje podstawowe obowiązki wynikające z umowy kredytu – czyli obowiązek spłaty kredytu oraz obowiązek spłaty odsetek, określa zatem główne świadczenia stron.

Następnie należało rozważyć, czy – skoro zakwestionowane postanowienia dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumenta.

Dalsze rozważania co do oceny kwestionowanych przez powodów postanowień umowy na gruncie art. 385¹ k.c. Sąd przeprowadzi osobno co do klauzuli indeksacyjnej - rozumianej jako sposób ustalania kursu waluty obcej, po którym przeliczane są zobowiązania z tytułu umowy oraz co do klauzuli ryzyka kursowego.

a. Klauzula indeksacyjna.

Klauzula indeksacyjna zawarta została w kwestionowanych przez powodów postanowieniach umowy kredytu. Przewidywała ona, że zobowiązania stron z tytułu umowy kredytu przeliczane będą według kursów waluty (...) określonych w Tabeli Kursów obowiązującej w Banku. Kwota kredytu lub jego transzy wypłacona powodom w złotych polskich miała być przeliczana na kwotę w walucie (...) zgodnie z kursem kupna dewiz (...) według Tabeli Kursów obowiązującej w Banku w dniu wykorzystania kredytu lub jego transzy (§ 2 ust. 2 umowy). Kwoty rat kredytu uiszczanych przez powodów w walucie złoty polski miały zaś być przeliczane na kwoty w walucie (...) z zastosowaniem kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w dniu płatności raty zgodnie z Tabelą Kursów obowiązującą w Banku (§ 9 ust. 2 umowy).

W związku z tym, że kwestionowane przez powodów postanowienia umowne określają główne świadczenia stron, konieczne jest ustalenie, czy ich treść jest jednoznaczna. Pojęcie „jednoznacznie” zastosowane w art. 385¹ § 1 k.c. należy interpretować w odniesieniu do treści art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Zgodnie z powołanym wyżej przepisem, ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem. (...) w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oznacza więc „prostym i zrozumiałym językiem”.

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zapadłym na gruncie Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich ugruntowany jest pogląd, że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać rozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2018 r., C-51/17, O. Bank (...). i O. Faktoring K. Z. v. T. I. i E. K., (...) 2018, nr 9, poz. I-750; wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2017 r., C-186/16, R. A. i in. v. (...) SA, LEX nr 2355193).

Żeby kredytobiorcy mogli ocenić wysokość kursów waluty (...) stosowanych do przeliczania zobowiązań z tytułu umowy oraz zakres wahań tych kursów, należałoby zawrzeć w umowie informacje, które wskazywałyby: jakie czynniki wpływają na kształtowanie się kursów sprzedaży i kupna waluty (...) w Tabeli Kursów obowiązującej w Banku; gdzie znaleźć informacje o tych czynnikach; czy wysokość tych kursów jest w jakikolwiek sposób limitowana (czy kurs nie może wzrosnąć powyżej określonego poziomu lub spaść poniżej określonego poziomu) – chyba że informacje te wchodziłyby w zakres wiedzy powszechnej, którą posiadać powinien każdy przeciętny konsument.

Tymczasem w umowie kredytu nie ma żadnego postanowienia, które definiowałoby, czym jest Tabela Kursów lub odnosiło się sposobu ustalania kursów sprzedaży i kupna (...) w Tabeli Kursów; nadto takie informacje nie zostały przedstawione powodom przez pracowników Banku przed podpisaniem umowy kredytu. Skoro ani z samej umowy, ani z informacji przekazanych kredytobiorcom przed jej zawarciem nie wynikały żadne wytyczne, pozwalające na chociażby orientacyjne wyliczenie wysokości stosowanych w Banku kursów kupna i sprzedaży (...), postanowień umowy kredytu dotyczących klauzuli indeksacyjnej nie sposób uznać za sformułowane w sposób jednoznaczny.

Przechodząc do oceny postanowień umowy kształtujących klauzulę indeksacyjną pod kątem sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia interesów konsumentów należy w pierwszej kolejności podkreślić, że kursy kupna i sprzedaży (...) określone w Tabeli wpływały bezpośrednio na wysokość obciążania finansowego powodów z tytułu umowy kredytu. Na podstawie kursu kupna (...) przeliczano bowiem wypłaconą powodom kwotę kredytu na kwotę w walucie (...), która służyła następnie do określenia wysokości rat kapitałowych kredytu w walucie (...). Na podstawie kursu sprzedaży (...) przeliczano zaś spłacane przez powodów raty kredytu z waluty złoty polski na walutę (...). Kolejno należy zauważyć, że Tabela Kursów była opracowywana przez Bank, który udzielił powodom kredytu. W braku określenia jakichkolwiek zasad, według których kształtowany miał być kurs kupna i sprzedaży (...) wskazany w Tabeli należy przyjąć, że kurs ten mógł być kształtowany w sposób dowolny. Bez znaczenia pozostaje tutaj fakt, że w rzeczywistości kursy walut w Tabeli Kursów były ustalane na podstawie notowań rynkowych. Postanowienia umowy kredytu dotyczące Tabeli były na tyle niejasne, że na ich podstawie Bank mógł określać zawierane w Tabeli kursy kupna i sprzedaży (...) bez żadnego odniesienia do obiektywnych kryteriów, kierując się wyłącznie własnym uznaniem. Jednocześnie konsumenci nie mogli w żaden sposób zweryfikować, czy kursy kupna i sprzedaży dewiz dla (...) są prawidłowe. W umowie nie określono przecież żadnych kryteriów, według których mogliby tą prawidłowość oceniać.

Takie ukształtowanie klauzuli indeksacyjnej z pewnością naruszało w sposób rażący interesy powodów jako konsumentów. Brak możliwości określenia potencjalnej wysokości kursów kupna i sprzedaży (...), od których zależała wysokość salda kredytu wyrażonego w (...) oraz wysokość rat kredytu wyrażonych w (...) i spłacanych w walucie złoty polski, nie pozwalał bowiem powodom na racjonalną ocenę ekonomicznego obciążenia związanego z umową kredytu oraz uniemożliwiał im weryfikację prawidłowości ustalanych przez Bank kursów kupna i sprzedaży (...), a tym samym prawidłowości rozmiaru nałożonych na nich obciążeń finansowych z tytułu umowy. Jednocześnie ukształtowanie zapisów w umowie w taki sposób, że określenie zarówno kursów kupna i sprzedaży dewiz dla (...), jak i kryteriów, według których kursy te będą ustalane, zostało pozostawione w wyłącznej gestii Banku, tworzy szerokie pole do nadużyć Banku na szkodę konsumenta.

Należy zaznaczyć, że dobre obyczaje wymagają, aby pozycja kontraktowa konsumenta i przedsiębiorcy była równoważna, a jeżeli równoważna nie jest – żeby uprzywilejowanie którejkolwiek ze stron miało racjonalne i sprawiedliwe uzasadnienie. Sąd nie widzi żadnego racjonalnego i sprawiedliwego uzasadnienia dla pozostawienia decyzji o wysokości kursów kupna i sprzedaży (...) wyłącznie w rękach Banku, na podstawie nieokreślonych kryteriów, bez żadnych mechanizmów, które pozwalałyby na weryfikację wysokości tych kursów przez konsumenta. Kwestionowane zapisy umowy bez wątpienia należy więc uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Zaznaczenia przy tym wymaga, że dla oceny kwestionowanych przez powodów postanowień umowy pod kątem ich abuzywności nie ma znaczenia fakt, że w późniejszym czasie przewidziana mogła być ewentualna możliwość spłaty kredytu w walucie indeksacji. Należy podnieść, że ocena, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 3851 § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy. (por: Uchwała Sądu Najwyższego 7 sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r. III CZP 29/17). W chwili zawarcia umowy istniał taki stan, że kredyt musiał być wypłacony w złotych

(jednocześnie przewalutowany w oparciu o kurs ustalany przez bank). W świetle chwili na którą ocenia się abuzywność postanowień umowy, nie mają znaczenia zmiany dokonane po dacie zawarcia umowy kredytu. Sąd bada abuzywność na chwilę podpisania umowy, badając czy dane postanowienie jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i nieuczciwe – w tym znaczeniu, że umożliwia potencjalne pokrzywdzenie konsumenta, a nie czy bank wykonując umowę działał uczciwie.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że postanowienia umowy, umożliwiały stronie pozwanej arbitralne ustalenie kursu wymiany waluty, a więc arbitralne ustalenie wysokości zobowiązania powodów. W związku z powyższym postanowienia umowy umożliwiające ustalenie kursu wymiany waluty w sposób arbitralny należy uznać za rażąco naruszające ich interesy i sprzeczne z dobrymi obyczajami.

b. *Klauzula ryzyka kursowego.*

Wszystkie kwestionowane przez powodów postanowienia umowy składają się zarazem również na klauzulę ryzyka kursowego. Jako, że jak ustalono już powyżej, postanowienia te określają główne świadczenia stron, konieczne jest ustalenie, czy ich treść jest jednoznaczna. W ocenie Sądu na gruncie niniejszej sprawy nie można uznać postanowień umowy określających klauzulę ryzyka kursowego za jednoznaczne. Decydujące znaczenie miały tu uchybienia Banku zaistniałe na etapie przed zawarciem umowy oraz trakcie jej zawierania – Bank nie przekazał powodom wystarczającej informacji dotyczących ryzyka kursowego, dzięki którym mogliby się oni orientować co do przewidywalnych poziomów wzrostu lub spadku kursów waluty (...) oraz przełożenia wzrostu lub spadku tych kursów na obciążenie ekonomiczne związane z umową.

Powodowie potrzebowali środków finansowych na inwestycję związaną z realizacją ich potrzeb mieszkaniowych. Inwestycja miała być finansowana ze środków pieniężnych w walucie złoty polski. Powodowie byli więc zainteresowani uzyskaniem kredytu wypłacanego w walucie złoty polski i którego raty miały być również spłacane w walucie złoty polski. Zdecydowali się na kredyt indeksowany do waluty (...) ponieważ poinformowano ich, że to najlepsze dla nich rozwiązanie. Nie sposób oczywiście zakładać, że powodowie nie byli w ogóle świadomi tego, że kursy waluty (...) mogą wzrosnąć. Jest to wiedza powszechna, którą posiada każda przeciętnie zorientowana dorosła osoba. Powodowie potwierdzili też zeznając na rozprawie, że mieli świadomość, że kurs (...) może wzrosnąć, lecz nie przewidywali skali tego zjawiska. Jednocześnie należy jednak zauważyć, że same postanowienia umowy tworzące mechanizmy przeliczania zobowiązania powodów według kursów waluty (...) były rozrzucone po całej umowie i sformułowane w sposób bardzo oględny. Nie dawały więc jasnego obrazu powiązań pomiędzy wysokością kwoty kredytu wypłacanej powodom w złotych polskich i wysokością rat kredytu spłacanych przez nich również w złotych polskich a kursami waluty (...) i ich wpływem na wysokość salda kredytu w (...) i w złotych polskich oraz rat kredytu spłacanych w walucie złoty polski. Mechanizm indeksacji kwoty kredytu do waluty (...) powodował zaś, że wysokość obciążenia powodów związanego ze spłatą kredytu (które to obciążenie należy oceniać w odniesieniu do kwot w walucie złoty polski, ponieważ w tej walucie chcieli uzyskać finansowanie) w całym okresie 20 lat obowiązywania umowy podlegała dużym wahaniom. Podkreślenia wymaga przy tym, że za sytuację niekorzystną dla powodów należy uznać wzrost wysokości rat spłacanych w złotych polskich nie tylko w całym okresie, na który zawarta została umowa, lecz nawet przez pewien jego wycinek, obejmujący kilka - kilkanaście miesięcy. Rata kredytu jest comiesięcznym znaczącym obciążaniem dla kredytobiorców, a jej nieuregulowanie wiązać się może z bardzo niekorzystnymi dla nich konsekwencjami - począwszy od naliczania odsetek karnych za opóźnienie w spłacie raty, skończywszy na wypowiedzeniu umowy kredytu i postawieniu całego zobowiązania w stan natychmiastowej wykonalności. Nawet więc okresowy, znaczący wzrost raty kredytu może prowadzić do poważnego zachwiania płynności finansowej kredytobiorców.

W ocenie Sądu należyta informacja o obciążającym powodów ryzyku kursowym związanym z zawarciem umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej powinna polegać co najmniej na:

okazaniu kredytobiorcom wykresu obrazującego zmiany kursów waluty obcej w okresie adekwatnym do okresu, na który ma zostać zawarta umowa. W przypadku umowy kredytu zawartej przez powodów powinien być to

wykres obrazujący zmiany kursów (...) w okresie od stycznia 1995 r. do kwietnia 2008 r. Sąd uważa wskazany wyżej okres za adekwatny, ponieważ obrazuje on wahania kursów waluty na przestrzeni wielu lat, przy zmiennej sytuacji gospodarczej w kraju i na świecie. Jednocześnie jest to okres już po rozpoczęciu reformy walutowej – denominacji złotego, kiedy w Polsce rozwijała się i stabilizowała gospodarka wolnorynkowa, będąca modelem gospodarczym obowiązującym do dnia zawarcia umowy kredytu (i do chwili obecnej);

wyjaśnieniu, że kwota kredytu w walucie złoty polski zostanie przeliczona na kwotę w walucie obcej po kursie kupna waluty, jaki będzie obowiązywał zgodnie z umową w dniu wypłaty kwoty kredytu;

wyjaśnieniu, że kurs waluty, do której indeksowana jest kwota kredytu, przekłada się bezpośrednio na wysokość salda kredytu w walucie obcej – przy jednoczesnym pokazaniu kredytobiorcom symulacji obejmującej co najmniej, jakie będzie saldo kapitału kredytu w walucie obcej przy aktualnym kursie, przy najwyższym kursie odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie oraz przy kursie znajdującym się pośrodku pomiędzy kursem aktualnym i najwyższym kursem odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie;

wyjaśnieniu, że raty kapitałowe kredytu będą wyrażone w walucie obcej i zostaną wyliczone na podstawie salda kapitału kredytu wyrażonego w walucie obcej;

wyjaśnieniu, że kurs waluty, do której indeksowana jest kwota kredytu, przekłada się bezpośrednio na wysokość salda kredytu wyrażonego w złotych polskich oraz rat kredytu wyrażonych w złotych polskich - przy jednoczesnym pokazaniu kredytobiorcom symulacji tego, jakie będzie saldo kapitału kredytu w walucie złoty polski oraz rat kredytu w walucie złoty polski przy aktualnym kursie, przy najwyższym kursie odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie oraz przy kursie znajdującym się pośrodku pomiędzy aktualnym i najwyższym kursem odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie;

podkreśleniu, że kursy waluty (...) mogą wzrosnąć ponad poziom wskazany powodom na wykresie, ponieważ są one powiązane ze zmienną sytuacją gospodarczą w Polsce, w Szwajcarii oraz na świecie.

Tylko takie informacje pozwalają na uświadomienie kredytobiorcy, że kursy waluty obcej na przestrzeni kilkunastu – kilkudziesięciu lat mogą podlegać naprawdę dużym wahaniom i że wahania te wpływają bezpośrednio zarówno na wysokość wypłacanej im kwoty kredytu, jak i na rozmiar ich obciążeń wynikających z umowy. Pozwalają też na ocenienie przez kredytobiorców, czy będą w stanie spełniać świadczenia z tytułu umowy przy założeniu, że ich obciążenia wzrosną (choćby tylko chwilowo) do najwyższego zakresu przewidywalnego w momencie zawierania umowy i czy proporcja pomiędzy świadczeniem uzyskanym na mocy umowy od Banku a świadczeniem, jakie będą musieli spełnić na rzecz Banku, jest dla nich do zaakceptowania.

Natomiast informacje przekazywane powodom przez Bank przed podpisaniem umowy kredytu były zbyt lakoniczne. Powodowie podpisali znajdujące się w treści umowy oświadczenie, iż zostali poinformowani o ryzyku związanym ze zmianą kursów. Faktycznie jednak powodowie nie otrzymali należnego pouczenia, obejmującego niezbędne informacje. Informacje przekazane powodom nie były wystarczające do tego, aby w pełni zdali sobie oni sprawę z ryzyka kursowego wiążącego się z umową oraz z jego potencjalnych skutków. Przekazane powodom informacje ograniczały się jedynie do ogólnych twierdzeń, w żaden sposób tego ryzyka nie obrazując, a wręcz ja bagatelizując. Powodowie w ogóle nie zostali przy tym uświadomieni co do tego, w jaki sposób wahania kursu waluty (...) wpływają na wyliczenie salda kredytu w walucie (...), co przy zastosowaniu mechanizmu indeksacji może prowadzić do tego, że wypłacona im kwota kapitału kredytu w walucie złoty polski będzie niższa niż saldo kapitału w złotych polskich, które będą musieli spłacić. Z informacji jakie uzyskali powodowie wynikał przede wszystkim jeden wniosek, oczywisty dla każdego, kto mógłby się z tymi informacjami zapoznać: że kredyt indeksowany do waluty (...) ze względu na niższą ratę jest znacznie korzystniejszy od kredytu nieindeksowanego w walucie złoty polski, a waluta (...) jest stabilna. Informacje te w istocie zacierają więc obraz ryzyka kursowego, skupiając się na uwypukleniu zalet umowy kredytu indeksowanego do waluty (...) przy jednoczesnym zbagatelizowaniu jej wad, w tym w szczególności zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym. Ze względu na niedoinformowanie powodów o ryzyku kursowym nie mogli oni prawidłowo ocenić wpływu wahań kursów waluty (...) na ich sytuację ekonomiczną – czyli tego, do jakiej rozsądnie

przewidywalnej na moment zawarcia umowy wysokości może wzrosnąć saldo kredytu wyrażone w walucie złoty polski oraz rata kredytu spłacana w walucie złoty polski i czy będą oni w stanie udźwignąć obciążenie finansowe związane z takim wzrostem. Brak należytej informacji o ryzyku kursowym i jego skutkach przesądza, że kwestionowane postanowienia umowy nie mogą zostać uznane za sformułowane w sposób jednoznaczny.

Następnie należy zauważyć, że mechanizm indeksacji kwoty kredytu do waluty obcej minimalizował zagrożenie związane z ryzykiem kursowym po stronie Banku. Kredyty indeksowane do walut obcych były ujmowane w wewnętrznej dokumentacji księgowej Banku jako kredyty walutowe, a Bank uzyskiwał środki na pokrycie tych kredytów nie w walucie złoty polski, lecz w walucie indeksacji. Mechanizm indeksacji w umowach kredytu był skonstruowany w taki sposób, że niezależnie od wysokości kursów waluty (...) do waluty złoty polski Bank otrzymywał od kredytobiorców kwoty rat w walucie złoty polski odpowiadające wartością kwocie raty wyrażonej w walucie (...) czyli że w każdym wypadku kwoty otrzymane od powodów tytułem spłaty rat kredytu pokryją zobowiązania Banku zaciągnięte celem sfinansowania kredytu. Z kolei zagrożenie związane z ryzykiem kursowym po stronie powodów nie było w żaden sposób ograniczone. Powodowie pobrali kwotę kredytu w walucie złoty polski i spłacali ją również z wykorzystaniem środków pieniężnych w walucie złoty polski. W umowie kredytu nie było żadnego mechanizmu, który gwarantowałby, że przy zmianach kursów waluty (...) obciążenie powodów z tytułu spłaty kapitałowej części rat kredytu nie będzie wzrastało i że ostatecznie kwota spłaconych przez powodów rat kapitałowych kredytu w walucie złoty polski nie przekroczy wypłaconego im kapitału kredytu. Ryzyko kursowe zostało więc rozłożone pomiędzy stronami w nierównomierny sposób. Należy przy tym podkreślić, że ten brak równomierności w ponoszeniu ryzyka kursowego nie był powodom wiadomy, ponieważ nie uzyskali na ten temat żadnych informacji.

Jednocześnie trudno jest przyjąć, że Bank nie zdawał sobie sprawy z ryzyka walutowego obciążającego powodów. Umowa kredytu została zawarta z wykorzystaniem opracowanego przez Bank wzoru, z pewnością znał on więc zasady działania mechanizmu indeksacji kredytu do waluty (...) i jego przełożenie na wysokość salda kredytu i rat kredytu spłacanych przez powodów w walucie złoty polski. Było więc dla Banku jasne, że wszelkie wahania kursów waluty (...) będą miały przełożenie na rzeczywiste obciążanie powodów z tytułu umowy kredytu.

W ocenie Sądu brak należytego poinformowania powodów o ciąży na nich ryzyku kursowym przy jednoczesnym przeliczeniu potencjalnych niekorzystnych skutków związanych z istnieniem tego ryzyka z Banku na powodów świadczy o tym, że postanowienia umowy kształtujące mechanizm indeksacji uznać należy za rażąco naruszające interesy powodów jako konsumentów. Każdy racjonalny konsument podejmuje decyzje o zaciągnięciu długoterminowego zobowiązania na podstawie oceny, jaka będzie proporcja pomiędzy korzyściami uzyskanymi w wyniku zaciągnięcia tego zobowiązania a obciążeniami z nim związanymi, jaki będzie przewidywalny rozmiar obciążeń związanych z tym zobowiązaniem i czy będą to obciążenia, które jest gotów ponieść. W interesie konsumenta leży bowiem zaciąganie zobowiązań, które – według dostępnych mu informacji – będą dla niego korzystne i nie będą dla niego nadmiernym obciążeniem. Tymczasem w przedmiotowej sprawie zaniedbania w zakresie przedstawienia powodom odpowiedniej informacji o ryzyku kursowym związanym z umową kredytu indeksowanego do waluty (...) i jego potencjalnych skutkach doprowadziły do tego, że powodowie zdecydowali się zaciągnąć taki kredyt, nie zdając sobie w pełni sprawy z zakresu ryzyka kursowego, związku pomiędzy ryzykiem kursowym i rozmiarem obciążeń powodów związanych z umową oraz tego, jak może się kształtować proporcja pomiędzy świadczeniem uzyskanym przez powodów od Banku a świadczeniami, jakie oni będą spełniali na rzecz Banku. Powodom została więc odebrana możliwość podjęcia rozsądnej i przemyślanej decyzji, opartej na pełnym rozważeniu wad i zalet zaproponowanej im umowy kredytu, co rażąco naruszyło ich interesy. Również ukształtowanie mechanizmu indeksacji w taki sposób, że ryzyko kursowe z nim związane tworzyło zagrożenia wyłącznie po stronie kredytobiorców przy jednoczesnym zabezpieczeniu interesów Banku nie może zostać ocenione pozytywnie pod kątem ochrony interesów konsumentów. Takie ukształtowanie mechanizmu indeksacji w sposób ewidentny godzi w te interesy.

Jednocześnie postanowienia umowy kształtujące mechanizm indeksacji są sprzeczne z dobrymi obyczajami. W stosunkach pomiędzy przedsiębiorcami a konsumentami dobre obyczaje wymagają, aby w sytuacji, gdy przewidywany rozmiar obciążeń związanych z długoterminowym zobowiązaniem nie jest możliwy do oceny na podstawie informacji, które powinien posiadać każdy rozsądny konsument, przedsiębiorca dostarczył konsumentowi informacji

pozwalających na taką ocenę. Jak wielokrotnie wskazano już wyżej, przed zawarciem umowy Bank nie dostarczył takich informacji powodom. Jako naruszenie dobrych obyczajów należy również postrzegać takie ukształtowanie postanowień tworzących mechanizm indeksacji, że gwarantują one minimalizację zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym po stronie Banku przy jednoczesnym braku ograniczenia w jakikolwiek sposób zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym po stronie konsumentów. Dobre obyczaje wymagają, aby pozycja kontraktowa konsumenta i przedsiębiorcy była równoważna, a jeżeli równoważna nie jest – żeby uprzywilejowanie którejkolwiek ze stron miało racjonalne i sprawiedliwe uzasadnienie. Tymczasem przerwienie ryzyka kursowego z Banku na konsumenta równowagę kontraktową stron i prowadzi do niczym nieuzasadnionego uprzywilejowania interesów przedsiębiorcy kosztem interesów konsumentów.

c. Skutki usunięcia z umowy niedozwolonych klauzul: indeksacyjnej i ryzyka walutowego.

Skoro postanowienia ww. postanowienia umowy i Regulaminu są niedozwolonymi postanowieniami umownymi w rozumieniu art. 385¹ k.c. to należy uznać, że nie wiążą one powodów z mocy samego prawa od dnia zawarcia spornej umowy. Jednocześnie jednak z art. 385¹ § 2 k.c. wynika, że eliminacja niedozwolonych postanowień umowy co do zasady nie powinna prowadzić do jej nieważności, lecz do związania stron umową w pozostałym zakresie, z pominięciem niedozwolonych postanowień. Po usunięciu kwestionowanych postanowień umowa kredytu przybiera kształt umowy kredytu w walucie złoty polski, bez indeksacji do waluty (...), z oprocentowaniem określonym według stawki referencyjnej LIBOR 3M. Postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji do waluty (...) dotyczą głównych świadczeń stron i ich wprowadzenie pozwoliło na zastosowanie w umowie oprocentowania według stawki referencyjnej odpowiedniej dla waluty (...), a tym samym obniżenie w początkowym okresie obowiązywania umowy wysokości rat kredytu w stosunku do rat kredytu nieindeksowanego do waluty (...). Na gruncie niniejszej sprawy jest bezspornym, że Bank nigdy nie zaoferowałby powodom umowy kredytu w złotych polskich nieindeksowanego do waluty (...) z oprocentowaniem opartym o stawkę referencyjną LIBOR 3M, zaś powodowie z uwagi na wysokość rat nie chcieliby zawrzeć umowy kredytu w walucie złoty polski nieindeksowanego do waluty (...) z wyższym oprocentowaniem, opartym o stawkę referencyjną WIBOR. Skoro bez postanowień umowy kredytu, które zostały uznane za abuzywne, brak byłoby zgodnego zamiaru stron w rozumieniu art. 65 § 2 k.c. co do zawarcia umowy kredytu, umowę tą należy uznać za nieważną w całości.

Podkreślenia wymaga przy tym, że powodowie wprost oświadczyli, że godzą się na ewentualne stwierdzenie, że umowa jest nieważna, mając na uwadze wszelkie konsekwencje z tym związane. Nie ma więc podstaw do uznania, że upadek umowy niósłby za sobą negatywne skutki, z których powodowie nie zdają sobie sprawy i których nie akceptują, co w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykluczałoby możliwość stwierdzenia nieważności umowy (por. cytowany już poprzednio wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r., C-260/18, K. D. (3) i J. D. (2) przeciwko Raiffeisen Bank (...), LEX nr 2723333).

W ocenie Sądu brak jest również podstaw do zastąpienia abuzywnych klauzul umownych innym zapisem, odwołującym się kursu NBP. Jak wskazał Trybunał Sprawiedliwości z dnia 3 października 2019 r. C-260/18 art. 6 ust. 1 nie stoi na przeszkodzie temu, by sąd krajowy miał możliwość zastąpienia nieuczciwego postanowienia umownego przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym albo przepisem mającym zastosowanie, gdy strony danej umowy wyrażą na to zgodę, przy czym możliwość ta jest ograniczona do przypadków, w których usunięcie nieuczciwego postanowienia umownego zobowiązywałoby sąd do unieważnienia umowy jako całości, narażając tym samym konsumenta na szczególnie szkodliwe skutki, tak że ten ostatni zostałby tym ukarany (zob. podobnie wyroki: z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R., C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 80-84; z dnia 26 marca 2019 r., A. B. i B., C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, pkt 64). W niniejszej sprawie powodowie jako konsumenci sprzeciwili się takiej operacji, domagając się przesłankowego stwierdzenia nieważności całej umowy, co w świetle wskazanego wyżej stanowiska (...) wyklucza dokonanie modyfikacji w umowie.

Ponadto zauważyć należy, iż w chwili zawarcia przedmiotowej umowy nie istniały w polskim systemie prawnym przepisy dyspozytywne umożliwiające zastąpienie eliminowanych klauzul przeliczeniowych. Art. 358 § 2 k.c. o treści umożliwiającej przeliczanie zobowiązania wyrażonego w walucie obcej na PLN wszedł w życie w dniu 24 stycznia

2009 r., a zatem nie jest możliwe zastosowanie ww. przepisu do postanowień wcześniej zawartej umowy. Ponownie należy w tym miejscu zaznaczyć, iż ważność umowy badana jest w odniesieniu do stanu prawnego istniejącego w chwili zawarcia umowy.

3. Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego.

Skoro umowa kredytu jest nieważna, to wszelkie świadczenia spełnione przez powodów na mocy tej umowy uznać należy za świadczenia nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c., podlegające zwrotowi na mocy art. 405 w zw. z art. 410 § 1 k.c.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach niniejszej sprawy wynika, że powodowie w okresie od 15 maja 2008r. do 16 listopada 2020r. tytułem spłaty kredytu i odsetek uścili na rzecz pozwanej kwotę 425.348,26 zł. Powodowie dochodzili zasądzenia części należnego im świadczenia, tj. kwoty 166.335,92 zł, dlatego też taką kwotę Sąd zasądził łącznie na ich rzecz od pozwanej (pkt I wyroku).

Odsetki ustawowe za opóźnienie od ww. kwoty Sąd zasądził od dnia 16 czerwca 2022r.. tj. od dnia następnego po dniu złożenia przez powodów oświadczenia na rozprawie, że nie wyrażają zgody na związanie niedozwolonymi postanowieniami umownymi. Oświadczenie takie zostało złożone na rozprawie w dniu 15 czerwca 2022 r. i od tego dnia ustala bezskuteczność zawieszona umowy łączącej strony. Od tej pory można więc mówić o wymagalności roszczenia. Jak wskazał bowiem Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 7 maja 2021 r. sygn. III CZP 6/21 do chwili, w której należycie poinformowany konsument wyrazi zgodę na związanie niedozwolonym postanowieniem umownym albo zgody tej odmówi (ew. upływie rozsądny czas do jej wyrażenia), umowa kredytu, która bez tego postanowienia nie może wiązać, znajduje się w stanie bezskuteczności zawieszony, tj. nie wywołuje skutków prawnych, choć skutki te może nadal wywołać w razie wyrażenia zgody na postanowienie albo - jeżeli są spełnione stosowne przesłanki - w razie jego zastąpienia regulacją zastępczą. Jest jasne, że tak długo jak trwa stan zawieszenia, kredytodawca nie może domagać się spełnienia uzgodnionych w tej umowie świadczeń. Jednakże zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem dotyczącym stanu bezskuteczności zawieszony (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2010 r., IV CSK 95/10 i z dnia 3 lutego 2017 r., II CSK 159/16, niepubl.; por. też wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 1995 r., I CRN 48/95 i z dnia 7 listopada 1997 r., II CKN 431/97, OSNC 1998 Nr 6, poz. 94) nie może również żądać zwrotu spełnionego świadczenia nienależnego, ponieważ decyzja co do związania postanowieniem i umową leży co do zasady w rękach konsumenta. Skoro zaś kredytodawca nie może wystąpić z takim żądaniem i w ten sposób postawić swych roszczeń restytucyjnych w stan wymagalności zgodnie z art. 455 k.c. (co do zastosowania art. 455 k.c. do roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1976 r., III CRN 289/76, niepubl., z dnia 16 lipca 2003 r., V CK 24/02, OSNC 2004, Nr 10, poz. 157, z dnia 28 kwietnia 2004 r., V CK 461/03, IC 2004, nr 11, s. 43, z dnia 18 stycznia 2017 r., V CSK 198/16, niepubl. oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, OSNCP 1991, Nr 7, poz. 93, z dnia 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09, OSNC 2010, Nr 5, poz. 75, z dnia 2 czerwca 2010 r., III CZP 37/10, OSNC 2011, Nr 1, poz. 2 i z dnia 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20), rozpoczęcie biegu ich przedawnienia nie wchodzi w rachubę. Sytuacja ulega zmianie dopiero w razie potwierdzenia klauzuli abuzywnej przez konsumenta, kiedy to klauzula oraz umowa stają się skuteczne z mocą wsteczną, albo odmowy jej potwierdzenia (upływu rozsądnego czasu do potwierdzenia), kiedy to dochodzi do utrzymania umowy z regulacją zastępczą (jeżeli są spełnione stosowne przesłanki) albo do całkowitej i trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy. Owa trwała bezskuteczność (nieważność) jest równoznaczna ze stanem, w którym "czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia" w rozumieniu art. 410 § 2 in fine k.c. (condictio sine causa) oraz "nieważnością czynności prawnej" w rozumieniu art. 411 pkt 1 k.c. W związku z tym żądanie powodów dotyczące zasądzenia odsetek za okres do 15 czerwca 2022 r. podlegało oddaleniu, o czym Sąd orzekł w pkt II sentencji. W świetle powyższych wywodów za nieuzasadniony uznać również należy zarzut przedawnienia, roszczenie powodów stało się bowiem wymagalne dopiero z dniem 15 czerwca 2022 r.

W ocenie Sądu powodowie jako małżonkowie objęci wspólnością ustawową są uprawnieni do domagania się wierzytelności łącznie od dłużnika, przez co w taki sposób powinno być spełnione roszczenie przez pozwaną na

rzecz powodów. Jak bowiem dostrzega się w orzecznictwie i doktrynie: „Nadto ze względu na występująca łączną wspólność majątku małżeńskiego nie można także, w razie zasądzenia należnego świadczenia, rozdzielać go na części przypadające każdemu z małżonków. Do istoty takiej wspólności, określanej mianem wspólności bezudziałowej”, należy bowiem zaniechanie określenia wielkości udziałów przypadających każdemu z małżonków (zob. E. Gniewek, "O wadliwościach stosowania zasad solidarności czynnej to postępowaniu sądowym - uwag kilka", Monitor Prawniczy, 2009 r., nr 3, zob. także wyroki: Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 maja 2017 r., 1 ACa 1394/16; Sądu Rejonowego dla Warszawy- Śródmieścia w Warszawie z dnia 7 stycznia 2019 r., VI C 1792/17).

4. Zarzut potrącenia i zatrzymania.

Na wypadek stwierdzenia nieważności umowy strona pozwana podniosła ewentualny zarzut potrącenia wierzytelności powodów z wzajemną wierzytelnością strony pozwanej o zwrot kwoty udzielonego powodom kredytu, tj. kwoty 370.000 zł oraz wierzytelnością strony pozwanej z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z kapitału w kwocie 112.224,27 zł, co łącznie stanowi kwotę 482.224,27 zł. Na wypadek zaś nieuwzględnienia przez sąd ewentualnego zarzutu potrącenia strona pozwana podniosła ewentualny zarzut zatrzymania kwoty 370.000 zł, stanowiącej roszczenie strony pozwanej o zwrot kapitału kredytu wypłaconego powodom oraz kwoty 112.224,27 zł stanowiącej roszczenie pozwanego o zwrot tzw. wynagrodzenia z tytułu korzystania z kapitału, czyli łącznie kwoty 482.224,27 zł.

Zgodnie z art. 496. k.c. Jeżeli skutek odstąpienia od umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Zgodnie z art. 497. k.c. przepis artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio w razie rozwiązania lub nieważności umowy wzajemnej. Wskazać należy, że w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 r. III CZP 11/20 sygn. akt Sąd Najwyższy wyraźnie wskazał na możliwość zastosowania zarzutu zatrzymania do umów kredytu (w kwestii uznania umowy kredytu za umowę wzajemną).

Zgodnie z art. 498 § 1. k.c. gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelnością drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym.

Zarzuty powyższe są zarzutami materialnoprawnymi stąd do ich złożenia (chodzi o wywołanie skutków materialnoprawnych a nie procesowych) nie jest wystarczające pełnomocnictwo procesowe (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 28 kwietnia 2017 r. I ACa 1716/16). Pełnomocnik strony pozwanej dysponował pełnomocnictwem do składania oświadczeń materialnoprawnych. Pełnomocnik powodów nie posiadał pełnomocnictwa do odbioru oświadczeń materialnoprawnych imieniem powodów, posiadał natomiast pełnomocnictwo do odbioru korespondencji imieniem powodów. Na rozprawie w dniu 15 czerwca 2022 r. pełnomocnik powodów potwierdził, że otrzymał odpowiedź na pozew, w której podniesiono zarzuty zatrzymania i potrącenia, zatem uznać należy, iż wobec doręczenia pisma skutecznie umocowanemu pełnomocnikowi do odbioru korespondencji, oświadczenia te zostały skutecznie złożone powodom.

Odnosnie zarzutu potrącenia wskazać należy, że dla skuteczności tego zarzutu koniecznym jest, aby wierzytelności obu stron były wymagalne. Strona pozwana przeczy w toku niniejszego postępowania zarzutom dotyczącym nieważności umowy, nie skierowała do powodów wezwania do zapłaty kwot objętych oświadczeniem o potrąceniu, zatem roszczenie strony pozwanej nie może zostać uznane za wymagalne, a tym samym zarzut potrącenia nie mógł zostać uwzględniony.

Zarzut zatrzymania kwot objętych roszczeniem powodów – do czasu zaoferowania przez kredytobiorców wypłaconych im z tytułu kredytu świadczeń oraz wynagrodzenia za korzystanie z kapitału, zgłoszony został w piśmie procesowym, w oparciu o pełnomocnictwo obejmujące umocowanie do złożenia takiego materialnoprawnego oświadczenia. Sąd uznał zarzut zatrzymania za zasadny – jednak do niższej kwoty wierzytelności przysługującej stronie pozwanej, niż wskazywała ta strona. Zgodnie z art. 496. k.c. jeżeli skutek odstąpienia od umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje

zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Zgodnie z art. 497. k.c. przepis artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio w razie rozwiązania lub nieważności umowy wzajemnej. Wskazać należy, że w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 r. III CZP 11/20 Sąd Najwyższy wyraźnie wskazał na możliwość zastosowania omawianego zarzutu do umów kredytu (w kwestii uznania umowy kredytu za umowę wzajemną). Sąd przyjął, że w związku z ustaleniem nieważności umowy kredytu stronie pozwanej przysługuje niewątpliwie w stosunku do kredytobiorców roszczenie o zwrot wypłaconego kapitału, w bezspornej w niniejszej sprawie kwocie 370.000 zł. Taką też kwotę Sąd przyjął jako podstawę podnoszonego przez stronę pozwaną zarzutu zatrzymania.

W kwestii wierzytelności o wynagrodzenie za korzystanie z kapitału (w niniejsze sprawie - 112.224,27 zł), należy wskazać, że Sąd stoi na stanowisku, że w kolizji z sankcją nieważności czynności prawnej pozostaje konstruowanie roszczeń analogicznych do tych, które istniałyby gdyby czynność prawna była ważna. Wyliczając wskazaną kwotę – jako wynagrodzenie za korzystanie z kapitału, strona pozwana użyła wskaźnika średniego oprocentowania dla kredytu hipotecznego. Wskazane wyliczenie oparte zostało na przyjęciu średniorynkowej stopy oprocentowania kredytów udzielonych na zakup nieruchomości mieszkalnych w PLN minus stawka referencyjna WIBOR 3m = średnia marża rynkowa z dnia udzielenia kredytu, obliczona w ten sposób średnia marża rynkowa dodana została do stopy WIBOR 3M dla danego okresu, co dało wynik – stawkę oprocentowania kredytu. Wszystkie podane wskaźniki stanowią element umów kredytu zawieranych w PLN z konsumentami, postanowienia te wiążą dlatego, że tak postanowiły strony umowy. Brak jest jakichkolwiek podstaw prawnych do stosowania tych wskaźników bez zgody obydwu stron, bez ich porozumienia – takie uprawnienie nie wynika z żadnego przepisu prawa. Uzasadnienie strony pozwanej, że proponowane podejście w wyższym stopniu uwzględnia zasady współżycia społecznego, odpowiada poczuciu słuszności i sprawiedliwości, nie stanowi nadmiernego obciążenia konsumenta i stanowi dla strony pozwanej dolegliwość nie znajdując uzasadnienia w żadnej normie prawnej, pozwalającej Sądowi narzucić drugiej stronie określone świadczenie i obliczyć jego wysokość. Takiej normy nie stanowi art. 5 k.c., który służy wyłącznie do obrony przed nadużyciem prawa podmiotowego, nie może stanowić podstawy do konstruowania pozytywnych roszczeń. Przyjąć zatem należało, że strona pozwana nie wykazała zarówno uprawnienia do zgłaszania żądania o zasądzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kapitału (na poziomie prawidłowej konstrukcji tego roszczenia) jak i nie wykazała wysokości tego roszczenia (jako pochodnej prawidłowej konstrukcji roszczenia). Na marginesie zauważyć należy, że nawet dopuszczenie dowodu z opinii biegłego nie zmieniliby wskazanej oceny, biegły samodzielnie nie może bowiem konstruować roszczeń stron, zaproponowana przez stronę pozwaną konstrukcja roszczenia jest całkowicie nieuzasadniona. W omawianym zakresie, obejmującym wynagrodzenie za korzystanie z kapitału, Sąd nie mógł uwzględnić zarzutu strony pozwanej.

5. Koszty postępowania.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., zgodnie z którym w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu. Powództwo podlegało oddaleniu jedynie w nieznacznym zakresie, w odniesieniu do roszczenia ubocznego (odsetek za opóźnienie), zatem należało zasądzić na rzecz powodów całość kosztów procesu. Na łączną wysokość kosztów, podlegających zasądzeniu na rzecz każdego z powodów po połowie, w kwocie 6.417 zł złożyły się: opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł, wynagrodzenie dla profesjonalnego pełnomocnika powodów w osobie adwokata w kwocie 5.400 zł (§ 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.